

DOI: <https://doi.org/10.32782/3041-1319/2023-1-1>

З. Г. Гонтар

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1712-7457> – З. Г. Гонтар

✉ zoryana_3@ukr.net

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР

Загальна мета освіти полягає в тому, щоб перетворити дзеркала у вікна.

Сідні Дж. Харрісом

У статті обґрунтовано необхідність формування чіткого розуміння ролі держави в регулюванні процесу модернізації вищої освіти України у європейському вимірі. Ототожнена розробка рішень, які орієнтовані на практичне застосування змін у державному управлінні розвитком вищої освіти в Україні, що відповідає європейському виміру. Визначено особливості державного управління системами вищої освіти в європейських країнах, та надано пропозиції з удосконалення цього процесу в Україні.

У статті теоретично обґрунтована необхідність удосконалення державної політики щодо інноваційного розвитку вищої освіти з урахуванням можливостей, намірів та бажань учасників освітнього процесу у вищому навчальному закладі. Освітня політика та законодавство, які розробляє держава, визначають стратегічні цілі та завдання у сфері вищої освіти та формують умови для їх досягнення. Одним з головних напрямків реформування вищої освіти в Україні є її інтеграція до європейського освітнього простору і впровадження відповідних стандартів та норм.

Серед завдань державного управління розвитком вищої освіти в сучасних умовах – формування національної інноваційної системи і гарантування права країни на збереження своєї культури.

Інновації є ключовим фактором економічного зростання та конкурентоспроможності країни, тому формування інноваційної системи є важливим напрямком розвитку вищої освіти.

Визначено особливості державного управління системами вищої освіти в європейських країнах, та надано пропозиції з удосконалення цього процесу в Україні.

Тому, важливим у публічному управлінні розвитком вищої освіти України є: пошук нових підходів, теоретичне обґрунтування і впровадження в навчальний процес університетів інноваційних систем професійної підготовки студентів, здобуття ними відповідних компетентностей та кваліфікації для конкурентоспроможності на ринку праці.

Ключові слова: державне управління розвитком вищої освіти, ефективність освітньої діяльності в університетах, політика та механізми забезпечення ефективності освітньої діяльності, інтернаціоналізація вищої освіти, система освіти, національні інноваційні системи.

З. Н. Гонтар

Lviv State University of Life Safety, Lviv, Ukraine

STATE ADMINISTRATION FOR THE DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION IN UKRAINE: THE EUROPEAN DIMENSION

The general purpose of education is to turn mirrors into windows.

by Sidney J. Harris

Abstract. The article substantiates the necessity of forming a clear understanding of the role of the state in regulating the process of modernization of higher education in Ukraine in the European dimension. Identified the development of solutions that are focused on the practical application of changes in the state management of the development of higher education in Ukraine, which corresponds to the European dimension. The peculiarities of the state management of higher education systems in European countries are determined, and proposals for improving this process in Ukraine are provided.

The article theoretically substantiates the need to improve the state policy regarding the innovative development of higher education, taking into account the opportunities, intentions and wishes of the participants of the educational process

in a higher educational institution. Educational policy and legislation developed by the state determine strategic goals and objectives in the field of higher education and create conditions for their achievement. One of the main directions of higher education reform in Ukraine is its integration into the European educational space and the introduction of relevant standards and norms.

Among the tasks of state management of the development of higher education in modern conditions is the formation of a national innovation system and guaranteeing the country's right to preserve its culture.

Innovations are a key factor in the country's economic growth and competitiveness, therefore, the formation of an innovation system is an important direction in the development of higher education.

The peculiarities of the state management of higher education systems in European countries are determined, and proposals for improving this process in Ukraine are provided.

Therefore, it is important in the public management of the development of higher education in Ukraine to focus on the search for new approaches, theoretical justification and the introduction of innovative systems of professional training of students into the educational process of universities, their acquisition of appropriate competencies and qualifications for competitiveness in the labor market.

Keywords: state management of the development of higher education, effectiveness of educational activity in universities, policy and mechanisms for ensuring the effectiveness of educational activity, internationalization of higher education, education system, national innovation systems.

Метою роботи є визначення особливостей державного управління системами вищої освіти в європейських країнах, та надання пропозицій з удосконалення цього процесу в Україні.

Методологія. При написанні статті були використані такі загальнонаукові та спеціальні наукові методи дослідження: порівняльно-правовий, структурно-системний, аналіз, синтез.

Наукова новизна. Одним із важливих завдань державного управління розвитком вищої освіти в сучасних умовах є формування національної інноваційної системи і гарантування права країни на збереження своєї культури. Інновації є ключовим фактором економічного зростання та конкурентоспроможності країни, тому формування інноваційної системи є важливим напрямком розвитку вищої освіти.

Висновки. Визначено особливості державного управління системами вищої освіти в європейських країнах, та надано пропозиції з удосконалення цього процесу в Україні.

Тому важливим у публічному управлінні розвитком вищої освіти України є пошук нових підходів, теоретичне обґрунтування і впровадження в навчальний процес університетів інноваційних систем професійної підготовки студентів, здобуття ними відповідних компетентностей та кваліфікації для конкурентоспроможності на ринку праці.

Актуальність проблеми. У статті обґрунтована необхідність формування чіткого розуміння ролі держави в регулюванні процесу модернізації вищої освіти України у європейському вимірі. Ототожнена розробка рішень, які орієнтовані на практичне застосування змін у державному управлінні розвитком вищої освіти в Україні, що відповідає європейському виміру. Визначено особливості державного управління системами вищої освіти в європейських країнах, та надано пропозиції з удосконалення цього процесу в Україні.

У статті теоретично обґрунтовано необхідність удосконалення державної політики щодо інноваційного розвитку вищої освіти з урахуванням можливостей, намірів та бажань учасників освітнього процесу у вищому навчальному закладі. Освітня політика та законодавство, які розробляє держава, визначають стратегічні цілі та завдання у сфері вищої освіти та формують умови для їх досягнення. Одним з головних напрямків реформування вищої освіти в Україні є її інтеграція до європейського освітнього простору та впровадження відповідних стандартів та норм.

Одним із важливих завдань державного управління розвитком вищої освіти в сучасних умовах – формування національної інноваційної системи і гарантування права країни на збереження своєї культури.

Інновації є ключовим фактором економічного зростання та конкурентоспроможності країни, тому формування інноваційної системи є важливим напрямком розвитку вищої освіти.

Визначено особливості державного управління системами вищої освіти в європейських країнах, та надано пропозиції з удосконалення цього процесу в Україні.

Тому важливим у публічному управлінні розвитком вищої освіти України є пошук нових підходів, теоретичне обґрунтування і впровадження в навчальний процес університетів інноваційних систем професійної підготовки студентів, здобуття ними відповідних компетентностей та кваліфікації для конкурентоздатності на ринку праці.

Постановка проблеми. Так, освітня політика та законодавство, які розробляє держава, є важливими інструментами у визначенні стратегічних цілей та завдань у сфері вищої освіти та формуванні умов для їх досягнення. Ці документи містять важливі принципи та норми, які визначають напрямки розвитку вищої освіти,

забезпечують її якість та конкурентоспроможність, розвивають науково-технічний потенціал країни, формують відповідальність студентів та педагогічних працівників перед суспільством. Основні цілі освітньої політики в сфері вищої освіти визначаються національними стратегіями розвитку країни, такими як "Стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року", "Стратегія розвитку науки і технологій в Україні на період до 2030 року" [1]. Законодавчі акти, які регулюють діяльність у сфері вищої освіти, забезпечують реалізацію цих стратегічних цілей та завдань.

Одним з головних напрямків реформування вищої освіти в Україні є її інтеграція до європейського освітнього простору та впровадження відповідних стандартів та норм. Для цього було прийнято ряд законодавчих актів, зокрема, "Закон України "Про вищу освіту" [2], "Положення про організацію навчального процесу вищих навчальних закладів", "Положення про організацію державної акредитації вищих навчальних закладів".

Ефективність освітньої діяльності в університетах може бути оцінена за декількома показниками, такими як якість навчального процесу, рівень знань та навичок студентів, успішність випускників на ринку праці, наукові досягнення викладачів та науковців, фінансова стійкість університету тощо.

Одним з ключових показників є якість навчального процесу, яка оцінюється за рівнем знань та навичок студентів, які вони отримали під час навчання. Якість навчання може бути покращена завдяки використанню сучасних методів та технологій навчання, організації практичних занять та стажувань, а також підвищенню кваліфікації викладачів.

Успішність випускників на ринку праці є також важливим показником ефективності освітньої діяльності університетів. Якщо випускники є успішними у професійній діяльності та розвиваються у своїй галузі, то це свідчить про якість освіти, яку вони отримали.

Навчальні заклади повинні також забезпечувати розвиток науково-дослідної діяльності викладачів та науковців. Наукові досягнення викладачів та науковців можуть використовуватись для покращення якості навчального процесу, залучення студентів до наукових досліджень та забезпечення інноваційного розвитку університету. Крім того, фінансова стійкість університету є важливим показником ефективності освітньої діяльності.

В Україні наявні значні проблемами у державному управлінні розвитком вищої освіти. Основні з них :

1. Недостатнє фінансування: вища освіта потребує значних фінансових ресурсів для забезпе-

чення високої якості навчання та наукових досліджень, але державне фінансування є недостатнім.

2. Недостатня конкуренція: вищі навчальні заклади не перебувають у достатній конкуренції між собою, що обмежує їх стимул до вдосконалення навчального процесу та розвитку наукових досягнень.

3. Недостатнє співробітництво з роботодавцями: роботодавці та вищі навчальні заклади не мають достатнього співробітництва, що обмежує здатність випускників до успішного впровадження у професійну діяльність та розвитку кар'єри.

Усі ці проблеми потребують серйозних зусиль держави та вищих навчальних закладів для досягнення високої якості вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням державного регулювання системи вищої освіти державної політики щодо модернізації освіти присвячено праці вітчизняних учених (В. Андрущенко, В. Астахова, Г. Башнянин, К. Ващенко, О. Євсєєва, О. Комарова, Ю. Ковбасюк, В. Кремень, К. Левківський, В. Луговий, І. Мицишин, Ю. Молчанов, Н. Обушна, Н. Протасова, А. Сбруєва, І. Семенець-Орлова, В. Федотова, В. Філіпова та ін.) і зарубіжних дослідників (П. Андрес, З. Бауман, П. Ван дер Хідона, П. Вервімп, Дж. Гордон, А. Гіденс, Дж. Кнайт, В. Кньобл, К. Компбелла, В. Куклін, А. Мартінееллі, Р.Стьюарт, Б. Чарлтон та ін.).

Вагомий внесок у дослідження особливостей впливу держави на систему вищої освіти зробили такі вчені: Н. Борецька [4], С. Вавренюк, Ф. Ващук, О. Грішнова [5], С. Домбровська, Г. Лопушняк [6], Н. Мельник, А. Прокопенко, Х. Рибчанська, В. Садковий, Г. Хоружий, В. Шведун, С. Шевченко [7] та ін.

Метою статті є визначення особливостей державного управління системами вищої освіти в європейських країнах, та надання пропозицій з удосконалення цього процесу в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вища освіта - не мета, а засіб. Засіб, який допоможе студентам побачити і відкрити десятки і сотні вікон можливостей у досліджуваній сфері. Одним із важливих завдань державного управління розвитком вищої освіти в сучасних умовах є формування національної інноваційної системи. Інновації є ключовим фактором економічного зростання та конкурентоспроможності країни, тому формування інноваційної системи є важливим напрямком розвитку вищої освіти. Держава може сприяти формуванню інноваційної системи шляхом забезпечення підтримки досліджень та розробок, підвищення якості науково-технічного потенціалу вищих навчальних закладів, сприяння комерціалізації наукових розробок, створення

сприятливих умов для розвитку малих та середніх підприємств, які базуються на інноваційних рішеннях. Важливо також забезпечити зв'язок між вищою освітою та науково-технічним розвитком країни. Для цього можна створити механізми співпраці між науковими установами та вищими навчальними закладами, підтримувати міжнародні наукові проекти та залучати іноземних науковців до співпраці з українськими вченими та студентами. Отже, формування національної інноваційної системи є важливим завданням державного управління розвитком вищої освіти в сучасних умовах. Це допоможе забезпечити конкурентоспроможність країни в глобальному світі та сприятиме її сталому економічному зростанню.

Сьогодні поступово змінюється статус системи вищої освіти України на її шляху до громадянського суспільства та суспільства знань. Це зумовлено суспільно-політичними трансформаціями в нашій державі, які відбулися на межі ХХ-ХХІ століть, що потребує переосмислення змісту та соціального призначення вищої освіти як головного чинника, що суттєво впливає на інтелектуальний та професійний потенціал нації, на поступальний розвиток держави. Вища освіта - не мета, а засіб. Засіб, який допоможе здобувачам побачити і відкрити десятки і сотні вікон можливостей у досліджуваній сфері. Всі ці можливості не просто існують, а й дуже сильно впливають на наше життя. Але як саме вони вплинуть в кожному окремому випадку, вирішувати тільки учасникам освітнього процесу у вищому навчальному закладі.

Одним з основних інструментів регулювання є законодавство, яке визначає правову базу для розвитку вищої освіти в країні. Наприклад, законодавство може встановлювати вимоги до якості освіти, регулювати процедури ліцензування та атестації вищих навчальних закладів, визначати правила фінансування вищої освіти тощо.

Держава також може забезпечувати фінансову підтримку вищої освіти та сприяти розвитку науково-дослідної роботи. Наприклад, державні програми фінансування можуть спрямовуватись на підтримку певних напрямків досліджень та розвиток конкретних вищих навчальних закладів. Крім того, держава може встановлювати стандарти освіти та визначати критерії якості, за якими буде оцінюватись робота вищих навчальних закладів. Це стимулюватиме вищі навчальні заклади до покращення якості освіти та досягнення високих стандартів

Для забезпечення цивілізованого рівня прогресу і встановлення економічної і політичної незалежності в кожній європейській країні необхідно мати налагоджену освітню державну політику в системі вищої освіти. Тому, всі країни прагнуть до побудови відповідних національних систем вищої освіти.

Освіта є явищем багатоаспектним: її розуміють як систему (шкільна, позашкільна, вища), як процес (освітній процес розвивається в часі, відображає рух суб'єктів навчання у їхній взаємодії від освітніх цілей – до отримання результату освіти, це – процес розвитку й саморозвитку учасників навчання); як результат (грамотність – освіченість – професійна компетентність – культура – менталітет) тощо.

Освіта є багатоаспектним явищем, яке включає в себе різноманітні аспекти, такі як формальне та неформальне навчання, професійний розвиток, підвищення кваліфікації, самоосвіта, культурна освіта, морально-етичне виховання та ін. Кожен з цих аспектів має свою вагу та важливість, а їх узгоджений розвиток забезпечує формування різноманітних якостей та навичок у людини, що впливає на її життєвий шлях та професійну кар'єру.

Широкий доступ до якісної освіти та навчання є рушієм економічного зростання, соціальної згуртованості, досліджень та інновацій і суттєво розширює перспективи особистого розвитку громадян. Відповідальність за системи освіти й навчання покладається на державу, *роль ЄС полягає* у сприянні розвитку якісної *освіти* шляхом заохочення *держав*-членів до співпраці і, в разі потреби, *підтримці* Вплив державного управління розвитком вищої освіти на рівні країни буде максимізовано, коли існуватиме синергія між національним та інституційним вимірами.

Синергія між вимірами може забезпечити більш ефективно та спрямоване державне управління розвитком вищої освіти, що, своєю чергою, позитивно відобразиться на рівні країни. Національний вимір може забезпечити загальну стратегію розвитку освіти, забезпечення фінансування та правовий фреймворк - закони, постанови, регуляторні акти, правила та стандарти, які встановлюються органами державної влади та іншими установами, тоді як інституційний вимір може зосередитися на практичних аспектах функціонування вищих навчальних закладів та реалізації стратегій на практиці. Такий підхід може забезпечити співпрацю між державними органами та навчальними закладами для досягнення спільних цілей.

Євроінтеграційні процеси, що відбуваються в Україні, потребують цілеспрямованої та систематичної роботи щодо постійної модернізації вітчизняної системи освіти, яка водночас з певними здобутками має багато не вирішених проблем. Війна та бойові дії в країні, нестабільність у політичній сфері, економічна нестабільність є тими основними факторами, що стримують процес євроінтеграційного розвитку освіти. Нові політичні та економічні умови

розвитку держави потребують вироблення ефективних механізмів управління в соціальній сфері, особливо у сфері освіти.

Кембриджський словник англійської мови визначає слово «reform» («реформувати») як «зробити покращення, особливо шляхом зміни поведінки людини або ж структури чогось». В українському дискурсі реформу найчастіше прирівнюють до змін законодавства. Водночас, зважаючи на площину проблем в системі, і особливо враховуючи, що значна частина з них лежить в етичній площині, — закон не може бути єдиним рішенням. Саме тому прийняття закону про вищу освіту, який зробив вищі навчальні заклади більш автономними, стало лише початком реформи. Власне оновлення системи — одне з найголовніших завдань як суспільства, так і самих університетів, зокрема. Вони отримують автономію і разом з цим поступово набувають прав вирішувати, як та чого навчати студентів. Насамперед, мова йде про навчальні програми - настав час їх змінювати та адаптовувати до сучасних потреб ринку. Освіта має задовольняти потреби суспільства і відповідати на запити ринку. Зі свого боку, університети зобов'язані забезпечити цілісний навчальний процес, починаючи від наповнення навчальної програми і закінчуючи методиками викладання. Але у цьому процесі вищі навчальні заклади мають досягти певних цілей, які їм ставить саме суспільство, а не система освіти. У іншому випадку університет не буде давати необхідні результати, незважаючи на кількість виділених державою ресурсів. Адже на законодавчому рівні сам по собі вищий навчальний заклад не має зобов'язань слідувати за тенденціями та відповідати вимогам ринку, хоча з впровадженням автономії університети зацікавлені у цьому для збільшення кількості студентів.

Є очевидним, що заклади вищої освіти в Україні потребують розробки комплексного стратегічного розвитку вищої освіти, а також значних ресурсів з урахуванням значення інтернаціоналізації. Тому важливим у публічному управлінні розвитком вищої освіти України є його спрямування на пошук нових підходів, теоретичного обґрунтування і впровадження в навчальний процес університетів інноваційних систем професійної підготовки студентів, здобуття ними відповідних компетентностей та кваліфікації для конкурентоспроможності на ринку праці.

Ключовою метою розвитку вищої освіти України є забезпечення потреб громадян та суспільства у високоякісній, доступній та конкурентоспроможній освіті, а також створення гнучкої та стійкої системи вищої освіти з акцентом на зміцнення наукових інститутів та привабливості освіти для студентів з усього світу.

Для досягнення цих цілей проводяться реформи, зокрема Нова українська школа та реформування вищої освіти.

Звісно, хочеться, щоб цей процес йшов швидше, проте масштаб запланованих змін, складна ситуація в країні та брак ресурсів змушують налаштовуватись на те, що реформа вищої освіти — це тривалий процес, у якому важливо поступово і покроково, але неухильно, просуватись уперед.

Поточний та майбутній порядок денний для вищої освіти в Україні передбачає оновлення системи — одне з найголовніших завдань як суспільства, так і самих університетів, зокрема. Освіта має задовольняти потреби суспільства і відповідати на запити ринку. Зміни в освіті повинні бути системними і зачіпати всі галузі освіти.

Освіта повинна забезпечувати не тільки підготовку фахівців для ринку праці, й формувати всебічно і гармонійно *розвинену особистість*, яка має здатність адаптуватися до змін у суспільстві та розвиватися протягом життя. Водночас, пріоритети в освіті можуть варіюватися залежно від потреб суспільства та економічної ситуації в країні.

Очевидно, що заклади вищої освіти в Україні потребують розробки комплексного стратегічного розвитку вищої освіти, а також значних ресурсів з урахуванням європейських орієнтирів. Тому важливим у публічному управлінні розвитком вищої освіти України є його спрямування на пошук нових підходів, теоретичного обґрунтування і впровадження в навчальний процес та наукову діяльність університетів інноваційних систем професійної підготовки студентів, здобуття ними відповідних компетентностей та кваліфікації для конкурентоспроможності на ринку праці.

Інноваційні системи професійної підготовки студентів в Україні повинні бути такими:

1. Сучасний навчальний процес. Сучасні технології, методи і форми навчання (в тому числі дистанційні), що відповідають вимогам ринку праці.

2. Практична підготовка. Навчальні заклади мають відповідні спеціалізовані лабораторії, які дають можливість студентам здобувати практичні навички та досвід роботи, а також робочі місця на базі підприємств.

3. Міжнародна діяльність. Включення вітчизняних вищих навчальних закладів у мережу світових університетів, спрямовану на забезпечення міжнародних зносин.

4. Інформаційні технології. Застосування інформаційних технологій для підвищення рівня знань і практичних навичок студентів.

5. Постійне підвищення рівня компетентності викладачів. Регулярне проходження курсів та

семінарів для підвищення рівня компетентності викладачів з метою максимально якісного навчання студентів.

6. Система раннього професійного орієнтування. Забезпечення можливостей проходження студентами практик та стажувань на підприємствах відповідного профілю, щоб вони могли опанувати вимоги ринку праці в майбутньому.

Говорячи про бачення освіти в Україні у 2030 році, варто розуміти, як може система освіти нової України запобігти ще одній війні, як громадяни можуть стати кращими платниками податків, а політики та держслужбовці стати надійними менеджерами державних активів; як можна не лише зупинити еміграцію, а й повернути капітал назад у країну та зробити Україну магнітом для іноземних інвестицій.

На основі сучасних тенденцій та прогнозів можна виділити кілька можливих напрямків розвитку освіти в Україні у 2030 році:

1. Цифровізація. Освіта у 2030 році в Україні, мабуть, буде значно більш цифровою, з використанням сучасних технологій інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для навчання та дистанційного навчання.

2. Орієнтація на навички. Українська освіта у 2030 році може бути більш орієнтованою на розвиток практичних навичок і компетенцій, таких як критичне мислення, творчість, комунікації, співпраця та ін.

3. Гнучкість. У навчальних програмах можуть бути введені більш гнучкі формати навчання, щоб студенти мали можливість вибирати теми, навчальні матеріали та формати навчання, що найкраще відповідають їхнім потребам.

4. Взаємодія з бізнесом. В Україні можуть бути запроваджені більш активні форми співпраці між університетами та бізнесом, зокрема шляхом створення партнерських програм, спільних проєктів та стажувань.

5. Міжнародна співпраця. Українська освіта може стати більш міжнародною, з більшою кількістю програм обміну та співпраці з міжнародними університетами та організаціями.

Ці напрямки розвитку освіти сприятимуть забезпеченню більш ефективного та передового навчання, яке буде допомагати учням отримувати знання та навички, які вони зможуть успішно застосовувати у майбутньому.

Вища освіта визнана ключовим рушієм економічного та соціального розвитку в усьому світі. В умовах глобалізації країни стали більш взаємопов'язаними, Глобалізація також створює більше можливостей для міжнародного співробітництва в галузі наукової та технологічної розробки, що сприяє розвитку вищої освіти та інновацій. Країни можуть

обмінюватись ідеями, знаннями та технологіями, що дає змогу покращити рівень освіти в цілому. Як зазначає П. Скотт, "глобалізація — це, можливо, найбільш фундаментальний виклик, який відчула вища освіта. У контексті вищої професійної освіти глобалізація "виявляється в тому, як ми викладаємо, вивчаємо, досліджуємо і спілкуємося" [9].

Таким чином, глобалізація змінює підходи до освіти та створює більше можливостей для взаємопов'язаності між країнами в галузі освіти. Це може допомогти покращити рівень освіти в цілому та забезпечити більшу конкурентоспроможність в глобальному світі.

Як зазначено в "Національній доктрині розвитку освіти в Україні", освіта має стати стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету й конкурентоспроможності держави на міжнародній арені [8].

З'ясовано, що однією з найкращих у світі визнають систему вищої професійної освіти в Німеччині. За останні 50 років кількість студентів, які вступають до вузів Німеччини, включаючи іноземців, збільшилася в три рази [11]. Навчання в університетах Німеччини є частиною державної системи безкоштовної освіти. Компетенції у сфері освіти строго розподілені між федеральним урядом і урядами земель. Федеральний уряд бере участь у загальному плануванні освіти для створення єдиних ринкових умов і рівноцінності вищої освіти. Уряд земель відповідає за планування і практичне здійснення освіти на своїй території.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Визначено особливості державного управління системами вищої освіти в європейських країнах, та надано пропозиції з удосконалення цього процесу в Україні. Отже, держава має визначальну роль у регулюванні процесу модернізації вищої освіти України. Це включає розробку законодавства та політики, фінансову підтримку, встановлення стандартів та критеріїв якості, а також контроль за дотриманням правил та вимог.

Тому важливим у публічному управлінні розвитком вищої освіти України є його спрямування на пошук нових підходів, теоретичного обґрунтування і впровадження в навчальний процес університетів інноваційних систем професійної підготовки студентів, здобуття ними відповідних компетентностей та кваліфікації для конкурентоспроможності на ринку праці. Інновації є ключовим фактором економічного зростання та конкурентоспроможності країни, тому формування інноваційної системи є важливим напрямком розвитку вищої освіти.

Отже, формування національної інноваційної системи є важливим завданням державного управління розвитком вищої освіти в сучасних умовах. Це допоможе забезпечити конкурентоспроможність країни в глобальному світі та сприятиме її сталому економічному зростанню.

Список літератури:

1. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року від 10 липня 2019 р. № 526-р. – VII // Відомості Верховної Ради України. 2019 / Верховна Рада України, — 2019 р., № 57, стор. 139, стаття 1983. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#top>

2. Про вищу освіту: Закон України від 01 липня 2014р. № 1556 – VII// Відомості Верховної Ради України. 2014 / Верховна Рада України, 2014 № 37-38 ст. 2004. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 року № 2145-19. (URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

4. Boretska, N.O. (2012), *Formy ta metody derzhavnogo rehulivannia sfery vyshchoi osvity. Aktualni problemy derzhavnogo upravlinnia – Actual problems of public administration*, 6 (51), 51–54 [in Ukrainian].

5. Hrishnova, O.A. (2001), *Liudskiy kapital: formuvannya v systemi osvity i profesiynoi pidhotovky [Human capital: formation in the system of education and training]*. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].

6. Lopushniak, H.S., Rybchanska, Kh.V. (2018), *Vyshcha osvita Ukrainy: derzhavne rehulivannia ta perspektyvy rozvytku [Higher education in Ukraine: state regulation and development prospects]*. Lviv: Liha Pres, [in Ukrainian].

7. Shevchenko, S.O. (2017), *Mekhanizm derzhavnogo ta hromadskoho upravlinnia yakistiu vyshchoi osvity: zarubizhnyi dosvid. Derzhava ta rehiony – State and regions*, 3. 171–176 [in Ukrainian].

8. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. Освіта. 2002р. 24 квітня — 1 травня., № 26, С. 2—4.4

9. Всемирная конференция ЮНЕСКО по высшему образованию // Вестник высшей школы. Альма матер. 2009р. № 7, С. 45.

10. Обушна Н.І. Модернізація — сучасний тренд розвитку суспільства. URL:

<http://www.kbuapa.kharkov.ua/ebook/tpdu/2015-3/doc/1/06.pdf>

11. Огієнко О.І. Тенденції та особливості глобалізації та інтернаціоналізації вищої освіти: досвід німецькомовних країн. URL:

<http://lib.iitta.gov.ua>

References:

1. Pro skhvalennya Stratehii rozvytku sfery innovatsiynoi diyal'nosti na period do 2030 roku vid 10 lypnya 2019 r. № 526-r. – VII // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. 2019 / Verkhovna Rada Ukrayiny, — 2019 r., № 57, stor. 139, stattiya 1983 r. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#top>

2. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrayiny vid 01 lypnya 2014r. № 1556 – VII// Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. 2014 / Verkhovna Rada Ukrayiny, 2014 № 37-38 st. 2004. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

3. Pro osvitu: Zakon Ukrayiny vid 05.09.2017 roku № 2145-19. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

4. Borets'ka, N.O. (2012), *Formy ta metody derzhavnogo rehulyuvannya sfery vyshchoyiosvity. Aktual'ni problemy derzhavnogo upravlinnya – 6 (51), 51–54.*

5. Hrishnova, O.A. (2001), *Lyuds'ky kapital: formuvannya v systemi osvity i profesiynoi pidhotovky / Lyuds'ky kapital: formuvannya v systemi osvity i profesiynoi pidhotovky*. K.: Znannya.

6. Lopushnyak H.S., Rybchans'ka KH.V. (2018), *Vyshcha osvita Ukrayiny: derzhavne rehulyuvannya ta perspektyvy rozvytku / O.V. L'viv: Liha Pres.*

7. Shevchenko, S.O. (2017), *Mekhanizm derzhavnogo ta hromads'koho upravlinnya yakistyu vyshchoyi osvity: zarubizhnyy dosvid. Derzhava ta rehiony – Derzhava ta rehiony*, 3. 171–176.

8. Natsional'na doktryna rozvytku osvity Ukrayiny u KHKHI stolitti. *Osvita*. 2002r. 24 kvitnya — 1 travnya., № 26, S. 2—4,4

9. Vsemyrnaya konferentsiya YUNESKO po vysshemu obrazovanyu // *Vestnyk vysshey shkoly. Al'ma mater*. 2009r. № 7, S. 45.

10. Obushna N.I. *Modernizatsiya — suchasnyy trend rozvytku suspil'stva*. URL:

<http://www.kbuapa.kharkov.ua/ebook/tpdu/2015-3/doc/1/06.pdf>

11. Ohiyenko O.I. *Tendentsiyi ta osoblyvosti hlobalizatsiyi ta internatsionalizatsiyi vyshchoyi osvity: dosvid nimets'komovnykh krayin*. URL: <http://lib.iitta.gov.ua>

© З. Г. Гонтар, 2023.

Оглядова стаття.

Надійшла до редакції 31.05.2023.

Прийнято до публікації 13.06.2023.